

ТАК ПОЧИНАВСЯ СЛАВУТИЧ

На карті України це наймолодше місто. А його історія — унікальна, певною мірою повчальна і трохи загадкова. Біографія і доля Славутича переплетена органічно з чорнобильським лихом, бо це місто атомних енергетиків, тих, кого спіткала жахлива аварія в квітні 1986 року.

Чорний квітень закарбувався в пам'яті не лише чорнобильців. У квітні світ сколихнула небачена досі ядерна катастрофа, а в жовтні цього ж року започаткувалося будівництво Славутича. Саме 2 жовтня 1986 року вийшла постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР № 1179 «Про будівництво нового міста для постійного проживання робітників Чорнобильської атомної електростанції».

Народження міста пов'язано саме з цією датою. Традиційні перші кілочки — контури майбутніх кварталів, вулиць припадають майже на цей місяць. «Майже» тому, що перший вибір майданчика для нового міста виявився невдалий. Спеціалісти Українського державного інституту інженерно-технічних вишукувань (изысканий) після проведення необхідних геологічних досліджень території категорично забракували її: структура підстилаючих ґрунтів була непридатною через надмірну за-торфованість і заболоченість на значну глибину.

Отже, кілочки довелося переносити на кілька кілометрів в напрямку залізничної платформи Нерафа, яка, по суті, й стала епіцентром будівельного майданчика. Маленьке приміщення станції Нерафа перетворилось в ті дні на перший притулок для людей з нівелірами і геодезичними рейками, проєктантів, лісорубів. До речі, лісоруби першими й включились в роботу. Їм належало прорубати в лісовому масиві просіки для високовольтних електроопор, для під'їзних автотрас, інших інженерних комунікацій до майбутніх районів. У стислі строки тут вирубали близько 400 гектарів лісу, до цих робіт, крім бригад обласного управління лісового господарства і лісозаготівель, були залучені посланці 95-ти господарств області.

Тоді ж у Нерафі «прописалися» і перші бригади чернігівського домобудівного комбінату. Очолив перший десант старший виконроб Григорій Андрійович Ушацький. В останні січневі дні 1987 року вони почали зводити перший п'ятиповерховий будинок поліпшеної серії. А до цього екскаваторник управління механізації тресту «Чернігівпромбуд» Володимир Євтушенко вийняв перший кубометр ґрунту під фундамент, а машиністи автокрана В. Шакуненко та М. Карпенко поклали на дно котлована перші фундаментні блоки.

Будівництво вели вахтовим методом. Ланку монтажників П. Шовкового змінювали житлобудівники з ланки П. Вакулика без втрати темпів і дорогоцінного робочого часу. Невмолимий графік робіт передбачав введення в експлуатацію першого чернігівського будинку уже в червні. Такі орієнтири визначив і штаб будівельних організацій України, який очолював енергійний командир будівельного виробництва, заступник керуючого трестом «Чернігівпромбуд» Юрій Порфірович Василевич.

До речі, сьогодні фасад цього першого будинку прикрашає меморіальна дошка в знак доброї шанобливої пам'яті Юрія Василевича, який передчасно пішов з життя, а можна сказати й інакше — згорів на роботі.

У 1987 році спорудження Славутича набрало максимальних темпів і масштабів. У щойно створеному тресті «Славутичатоенергобуд» трудилися посланці майже всіх областей України, а також будівничі Росії, Грузії, Вірменії, Азербайджану, Прибалтійських республік. Кожний зводив свій квартал, вносячи відповідний національний колорит в архітектуру, використовуючи місцеві традиційні матеріали.

Чимало клопоту випало і на долю генерального проектувальника — Київського зонального науково-дослідного інституту експериментальних робіт, в підпорядкуванні якого налічувалось 34 підрядних проектних організацій. Рішенням урядової комісії (очолював її заступник голови Ради Міністрів СРСР Б. Н. Щербина) на головного архітектора Чернігівської області В. В. Павленка «покладено обов'язки головного архітектора міста з питань реалізації генерального плану та інструментального контролю за виносом в натуру об'єктів, які формують планіровочну структуру міста...».

А Славутич планувався і проектувався як місто унікальне, мальовнича природа навколо сприяла організації на найпрогресивніші містобудівні ідеї. Планувалось максимально зберегти зелені насадження, влаштувати більше пішохідних вулиць, п'ятиповерхову добудову доповнити одноповерховими котеджами... Перший проект, розроблений Московським центральним науково-дослідним інститутом містобудівництва, розраховував на виразну соціальну орієнтацію, всебічну турботу про мешканців міста ХХІ століття, яким мав би стати Славутич.

Зокрема, передбачалось, що «місто майбутнього» оперізуватиме комплекс спортивно-оздоровчих споруд, піонерських таборів, баз відпочинку... Проте добрим намірам не судилось здійснитись. Згодом в цих мальовничих місцях з'явилися прикрі приписи, якими заборонялось (особливо дітям) заглиблюватись в ліс, роздягатись, лягати на траву.

«Мирний атом» і тут нагадав про себе. Чому так сталося, хто і як припустився прорахунку при виборі будівельного майданчика, — все це залишається і сьогодні загадковим. Безсумнівне одне — не останній фактор полягає в тій інформаційній блокаді, якою намагалися прикрити чорнобильську трагедію та її наслідки. На той час досить ефективно працювала група московських вчених — геофізиків, які за допомогою унікального обладнання на борту спецвертольота здатні були «побачити» зверху небезпечно уражені радіонуклідами плями на землі.

Автор цих рядків в складі цієї команди неодноразово вилітав на виконання важливого завдання, довелося «розглядати» на комп'ютерному екрані сліди четвертого реактора, а вони були в тій чи іншій мірі навколо Чорнобиля, і на півночі нашої області, і над Київським морем... Проте перший репортаж про такі вильоти був опублікований (після тривалого диспуту з цензурою) через... півроку. А раніше доводилося чути єдине: «Не панікувати! Никаких сенсаций!..».

Цілком ймовірно, що й висновки аеродослідження вчених щодо Славутича для когось виявились «панічними». На той час то була не дивина.

Але то вже інша історія, про яку варто розповісти докладніше. Бо тут пряма причетність до біографії і долі наймолодшого українського міста — Славутича.